

Technologie: publiek en privaat belang

De werkgelegenheid zal in een moderne economie in toenemende mate bepaald worden door de kwaliteit van de beschikbare technologie. Nagenoeg alle ontwikkelde landen realiseren zich dit. Technologische ontwikkeling wordt daarom internationaal sterk gestimuleerd door de overheden.

Nederland vormt hierbij een unieke uitzondering, omdat het overheidsbudget voor R&D de laatste jaren steeds verder is ingekrompen. Ook bij een deel van ondernemend Nederland zijn de R&D-inspanningen teruggelopen door bezuiniging, efficiëntieverhoging of door verplaatsing van R&D naar landen met goedkoper talent. De technologische positie van Nederland dreigt zorgwekkend te verzwakken, zoals ondermeer gerapporteerd werd door het World Economic Forum, dat in 1994 meldde dat Nederland op dit gebied van de zesde naar de veertiende plaats is geduikeld. Technologische ontwikkeling bepaalt echter de helft van de economische groei en draagt belangrijk bij aan onze onmisbare export en werkgelegenheid. Helaas zijn de positieve effecten van technologische ontwikkeling meestal pas op langere termijn zichtbaar. Een kabinet met het vizier gericht op de eigen zittingsduur loopt daarom het risico het belang van technologiestimulering te onderschatten, en daardoor kansen op groei en werkgelegenheid te missen.

Ook voor ondernemend Nederland is technologische ontwikkeling in toenemende mate essentieel omdat de internationale concurrentie steeds heviger wordt en de economische bedrijvigheid steeds kennisintensiever. Moderne ondernemingen kunnen alleen nog vanuit Nederland concurreren als zij zich voortdurend aanpassen aan de internationale ontwikkelingen. Dit vereist voortdurende vernieuwing van produkten, processen en diensten, voortdurende verbetering van kwaliteit en kostenbeheersing. Een onderneming kan alleen aan deze eisen tegemoet komen door de juiste technologieën in te zetten.

De geringe aantrekkingskracht van Nederland op buitenlandse R&D-investeerdere vormt een belangrijke indicatie dat ons huidige klimaat voor technologische ontwikkeling onvoldoende is. Van de nieuwe R&D-werkgelegenheid als gevolg van buitenlandse vestigingen in zeven landen van Noordwest-Europa, komt slechts 4,7 procent in Nederland terecht. Dit kan een risico betekenen voor het behoud van de nu nog aanwezige hoogwaardige ontwikkelactiviteiten. De neergang in R&D-inspanningen van overheid en bedrijfsleven dient derhalve te worden omgebogen. De huidige economische opleving dient daarom door het kabinet te worden gebruikt voor het versterken van onze verdien capaciteit, met name onze technologische positie. Het versterken van de technologische concurrentiepositie loopt over twee sporen:

- continu stimuleren van innovatie binnen ondernemingen;
- maximaliseren van het rendement van de publieke R&D.

Stimulering van innovatie binnen ondernemingen dient onverminderd aandacht te krijgen. De generieke technologie-stimuleringsregelingen zoals bij voorbeeld de WBSO, het TOK en de PBTS, moeten worden gehandhaafd of verbeterd. Ondernemingen zijn evenwel steeds sterker aangewezen op kennis en technologie die buiten de ondernemingen wordt ontwikkeld, onder meer binnen publieke kennisinstellingen. De Nederlandse overheid besteedt jaarlijks circa 4,5 miljard gulden aan R&D. In Nederland dragen deze investeringen verhoudingsgewijs echter veel minder bij aan het versterken van de concurrentiekracht dan in veel andere landen. In het buitenland verwerft de publieke kennisinfrastructuur namelijk vier tot zeven maal zoveel contractresearch van ondernemingen als in Nederland. Daar komt bij dat Nederlandse ondernemingen vaker en meer R&D uitbesteden aan buitenlandse kennisinstellingen. Daarom is ook het verbeteren van het economische rendement van de publieke R&D cruciaal.

Er is binnen delen van de publieke kennisinfrastructuur een groeiende bereidheid om bij de R&D-programmering rekening te houden met de behoefte van ondernemend Nederland. De Vereniging VNO-NCW is daarom een actie gestart om te inventariseren welke technologieën voor ondernemend Nederland van belang zijn. Dit betreft zowel de bestaande technologie als de op relevante termijn te ontwikkelen technologie. Het resultaat van deze inventarisatie is een belangrijke boodschap aan de kennisinfrastructuur en de overheid.

In het vervolg dient een gestructureerde vorm van informatieuitwisseling te worden georganiseerd tussen ondernemingen/branche-organisaties, overheid en kennisinstellingen met als doelstellingen: de strategische kennis- en technologiebehoefte van de technologieleidende ondernemingen (vraagzijde) over te dragen op de kennisinstellingen (aanbodzijde), de bottlenecks en inefficiënties bij de transfer van bestaande technologie naar de diverse technologievolgende sectoren en ondernemingen op te sporen en weg te nemen. Een nieuwe en flexibele financieringsystematiek voor de publieke R&D moet vervolgens leiden tot continue versterking van onderzoek van universiteiten en instituten dat excellent en/of relevant is voor ondernemingen en de maatschappij. Hierdoor kan de effectiviteit van de altijd schaarse overheidsmiddelen voor technologiebeleid worden gemaximaliseerd.

J.C. Blankert